

KRONIKA**Geografija v raziskovalnih delavnicah**

Ljubljana, 18. in 25. 7. 2005


Med poletnimi počitnicami smo na Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti letos prvič pripravili počitniški delavnici za otroke, stare od 7 do 14 let, ki smo jih poimenovali kar »raziskovalni igralnici 2«. Prva je potekala med 18. in 22. julijem, druga pa med 25. in 29. julijem. S tem projektom, ki ga je organizacijsko vodila dr. Breda Čebulj Sajko, geografski dan pa mag. Jerneja Fridl in Primož Gašperič, smo želeli otrokom predstaviti različna znanstvena področja in le nekatere izmed številnih dejavnosti, s katerimi se ukvarja sedemnajst inštitutov ZRC SAZU. Izbrali smo teme, ki naj bi otroke čim bolj pritegnile in jim omogočile čim več gibanja, saj smo ves čas imeli v mislih, da je to njihov počitniški čas, ki ni namenjen le dodatnemu izobraževanju. Izmed številnih idej so bili tako zasnovani štirje raziskovalni dnevi ter dan, namenjen sprostitvi in dokončanju otroških izdelkov:

- 1. dan: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Ljubljana – Moj prvi zemljevid (vsebina: predstavitev zgodovinskega razvoja kartografije, pogovor o vsebinah in postopkih izdelave zemljevidov, orientacija v prostoru s pomočjo iskanja znamenitosti Stare Ljubljane, izdelava načrtov in skic mestnih trgov, oblikovanje glinene makete Stare Ljubljane v Zemljepisnem muzeju);
- 2. dan: Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, Ljubljana – Svet barjanskih žuželk in rastlin (vsebina: ogled zbirk žuželk na Biološkem inštitutu, terensko delo na Barju (lovljenje metuljev in hroščev z mrežami, opazovanje ptic, nabiranje materiala za herbarij, uporaba zemljevidov), po prihodu s terena laboratorijsko delo (prepariranje, mikroskopiranje, izdelava herbarija, sušenje rastlin v herbarijskih prešah));
- 3. dan: Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU, Postojna – Kras za radovedneže (vsebina: predstavitev terenskega kemijskega laboratorija na Inštitutu za raziskovanje krasa v Postojni, ogled Postojnske jame in speleobiološkega laboratorija (ugotavljanje značilnosti jamskega naravnega okolja), po vrnitvi iz jame risanje in izdelava kraške jame v glini, plastelinu in kartonu);
- 4. dan: Paleontološki inštitut Ivana Rakovca ZRC SAZU, Ljubljana – Dinozavromanija (vsebina: kaj je paleontologija; vse o dinosavrih: stopinje dinosavrov, mesojedi, rastlinojedi dinosavri, preparacija fosilnih ostankov, dinosavrova kost pod mikroskopom, izdelava odlitkov dinosavrove kosti, ogled mezozojskega botaničnega vrta, sestavljanje dinosavra v dinopeskovniku);
- 5. dan: Center za predstavitevne dejavnosti ZRC SAZU – Strnimo vtise – postavimo razstavo (vsebina: priprava izdelkov z igralnic za razstavo in zbiranje vtisov o opravljenem raziskovalnem delu v eni od slaščičarn v Stari Ljubljani).

Geografija se ni po naključju znašla med raziskovalnimi dejavnostmi, ki so zanimive za burjenje domišljije naših »bodočih znanstvenikov«. Le redko katera veda je tako vsestransko prepredena z raziskovanjem okolja, kot prav geografija. Po resnejšem razmisleku smo se na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU odločili, da bomo na letošnji delavnici predstavili eno od dejavnosti, ki ji že vse od ustanovitve našega inštituta posvečamo večjo pozornost, to je kartografiji. K temu nas je napeljal tudi pregled številnih učbenikov za nižje razrede osnovnih šol, kjer je po učnem programu predvideno spoznavanje bližnje okolice in seznanjanje z zemljevidi.

Osemurno druženje z otroci smo razdelili na več dejavnosti. Z namenom, da bi se bolje spoznali in zmanjšali začetno tremo, je ob pripravljeni grafični predstavitvi stekel pogovor o zgodovini kartografije. Otroke smo spodbudili, da so se aktivno vključili v diskusijo o prvih risbah praljudi, antičnih dosežkih Ptolemaja, ki je postavil temelje matematični kartografiji, o odkritjih novih svetov in številnih iznajdbah merilnih instrumentov ter o vse bolj izpopolnjenih tehnikah izdelave zemljevidov. Po presenetljivo pozitivnem odzivu sodelujočih smo pogovor speljali na danes uveljavljene načine prikazovanja okolice ali celega sveta. Poseben poudarek smo dali uporabi meril in kartografskih projekcij pri prikazovanju prostora na dvodimenzionalnih zemljevidih.

Iškanje znamenitosti Ljubljane s pomočjo zemljevida



① - □ -
 ② - □ -
 ③ - □ -
 ④ - □ -
 ⑤ - □ -
 ⑥ - □ -
 ⑦ - □ -
 ⑧ - □ -

Nešiter: ⑧ □ □ □ □ □ □ □ □

Orientacijska izpolnjevanka za vpisovanje najdenih znamenitosti.



Maketa dela stare Ljubljane po predstavi otrok.

JERNEJA FRIDL

PRIMOŽ GAŠPERIČ



Otroci pri risanju načrta Prešernovega trga.

JERNEJA FRIDL



Otroci skicirajo objekte na Novem trgu.

Naše druženje smo nadaljevali s sprehodom po stari Ljubljani, ki je bil namenjen orientaciji v prostoru in risanju skic mestnih trgov. Vsak otrok je dobil posebej za ta namen pripravljeno izpolnjevanko. Zanj smo izbrali devet znamenitosti in jih z zaporednimi številkami označili na zemljevidu starega dela Ljubljane. Naloga udeležencev obeh delavnic je bila, ugotoviti, kje se označena lokacija nahaja in kako se objekt imenuje. Ob vsakem odkritem objektu smo pojasnili še nekaj dodatnih zgodovinskih dejstev o njem, otroci pa so si njegovo ime vpisali v izpolnjevanko. Posamezne črke iz osmih odkritih orientacijskih točk so dale tudi rešitev devete, končne točke.

Najpomembnejši del raziskovalnega geografskega dneva je bila izdelava lastnih zemljevidov, zato je ta dan dobil tudi ime »Moj prvi zemljevid«. Zaradi lažje organizacijske izvedbe smo za risanje načrtov izbrali tri mestne trge, in sicer Novi trg, Mestni trg in Prešernov trg. Ker pri izdelavi zemljevidov otrok namenoma nismo dodatno usmerjali, smo dobili zelo pestro paleto otroških izdelkov. Sedem in osemletniki so se osredotočili predvsem na hišna pročelja in jih izrisovali v narisni perspektivi z neštetiimi detajli. Pri starejših učencih pa je bilo že mogoče opaziti rezultate kartografskega opismenjevanja v šoli, saj so z uporabo nekaterih že uveljavljenih kartografskih znakov njihove tlorisne predstave dejanske situacije prostora dobivale poteze pravih načrtov.

Najzanimivejši del geografskega dneva je bila za otroke izdelava makete stare Ljubljane iz gline. Pri tem so se lahko sami odločili, katere stavbe ali objekte bodo naredili, usmerjali smo jih le toliko, da se izdelki niso preveč podvajali in da so se ohranjala velikostna razmerja med posameznimi objekti. Zanimivo je spoznanje, da so otroci iz obeh organiziranih delavnic, kljub različni starostni in spolni strukturi, prostor, ki smo si ga ogledali, dojemali zelo podobno. Zanimive so jim bile iste zgradbe, za maketo so naredili podobne objekte, na primer Tromostovje, Prešernov spomenik, vlak, ki vozi na grad. Z izvedbo delavnic smo prišli do spoznanja, da je percepcija otrok zelo podobna, le izražanje njihovih spoznanj se glede na starost otrok nekoliko razlikuje.

Odločitev predstaviti znanost najmlajšim na takšen način je bila očitno pravilna, saj so nam to potrdili navdušeni nadobudneži in zadovoljni starši.

Jerneja Fridl

Nagrade ZGDS za leto 2005

Ljubljana, 22. 9. 2005

22. september 2005 je bil še eden od pomembnejših datumov v dolgoletni zgodovini Zveze geografskih društev Slovenije. Začeli so se tradicionalni Ilesičevi dnevi, ki zasedajo vidno mesto med učitelji geografije. Ob tej priložnosti smo na večerni prireditvi, ki jo je prijetno zaznamoval Adi Smolar, podelili tudi priznanja ZGDS. Komisija za priznanja in imenovanja ima to prijetno in obenem zahtevno nalogo, da iz množice geografov, ki so in še vedno tako ali drugače zaznamujejo našo vedo, izbere prejemnike priznanj. Tokrat smo jih podelili 13: 5 pohval, 3 bronasta, 1 srebrno ter 2 zlati priznanji in 2 Ilesičevi priznanji.

Pohvalo ZGDS, ki je naše stanovsko priznanje za večletno uspešno delo v vodstvenih organih društev in Zveze ter na drugih področjih dela in uveljavljanja geografije, so prejeli:

- mag. **Monika Benkovič Krašovec** za delo v LGD, kjer je bila zadolžena za pripravo geografskih večerov, prvomajskih ekskurzij in za pripravo Vodnika ekskurzije po Bolgariji; med letoma 2001 in 2003 je bila tudi tajnica IO ZGDS;
- mag. **Simon Kušar** za vsestransko delo v Društvu mladih geografov Slovenije, za uspešno vodenje projekta šolskih in društvenih ekskurzij, za delo v Izvršnem odboru LGD, katerega član je od leta 2002, in za tajniška dela v Nacionalnem komiteju pri ZGDS;
- mag. **Irena Mrak** za delo v LGD, kjer je predano skrbela za predavanja, organizacijsko in strokovno/vsebinsko pripravo ekskurzije v Kirgizistan in za tajniška dela v Izvršnem odboru ZGDS, katerega članica je od leta 2003;
- mag. **Irma Potočnik Slavič** za delo v ZGDS, uspešno urednikovanje revije Geografski obzornik kakor tudi za uveljavljanje geografije na različnih strokovnih področjih;
- **Oddelek za izobraževanje in trajnostni razvoj z inštituta ERICO iz Velenja** za uspešno pripravo in izvedbo 19. zborovanja slovenskih geografov v Šaleški in Zgornji Savinjski dolini v jeseni lanskega leta.

Bronasto plaketo ZGDS, ki je nagrada za več kot desetletno strokovno, raziskovalno in organizacijsko delo, so prejeli:

- dr. **Dejan Cigale** za uspehe na raziskovalnem področju, delo v LGD, uspešno upravnništvo Geografskega vestnika, za prizadevno opravljanje dela v vlogi glavnega, odgovornega in tehničnega urednika Geografskega obzornika in za vodenje Komisije ZGDS za tisk in informiranje;
- dr. **Primož Jakopin**, matematik in informatik, za dosežke fotografskega dokumentiranja kraškega podzemlja, inovativne metode merjenja, analize ter dojemanja (vizualizacije) kraških jam, za izdelavo računalniških programov, ki so se uveljavili v geografiji in prispevali k uveljavitvi geografskih kvantitativnih raziskovalnih metod ter za tehnološki prispevek računalniško podprtih priprav tudi geografskega tiska;
- **Milojka Žalik Huzjan**, dolgoletna članica LGD, za grafično preoblikovanje Geografskega obzornika v sodobno revijo, za oblikovanje spremnega gradiva zbirke geografskih diapozitivov in zbirke Vodnikov LGD, za likovno-grafično opremo in sodelovanje pri izdaji knjig Države sveta (1989, 1991 in 1993) in številnih drugih odmevnih geografskih in sorodnih publikacij.

Srebrno plaketo ZGDS, ki se podeljuje za več kot 20 letno delo v geografiji in za vidne dosežke na raziskovalnem, izobraževalnem in aplikativnem področju, je prejela:

- **Ida Knez Racič** za sprotno vodenje geografske bibliografije v sistemu COBISS, številne prispevke v splošnih leksikonih kakor tudi za sodelovanje pri Geografskem atlasu za osnovne šole (DZS 1998), Priročnem atlasu sveta (MK 2003) in za večletno tajniško delo v LGD in ZGDS.

Zlato plaketo ZGDS, ki je nagrada za življenjsko delo na področju geografije, v njenih organizacijskih telesih, za odmevne dosežke na področju znanstvenoraziskovalnega dela, izobraževanja in na področju aplikacij geografskih spoznanj, sta prejeli Majda Polajnar in dr. Metka Špes.

Profesorica **Majda Polajnar** je svoje življenje posvetila mladim. Njeno poučevanje je temeljilo na sprotnem strokovnem bogatenju in didaktičnem izpopolnjevanju geografskega pouka. Za študente ljubljanske takratne Pedagoške akademije je pripravljala vzorne učne ure in hospitacije; mnogim je bila mentorica pri njihovi obvezni šolski praksi. Udeležila se je domala vseh strokovnih seminarjev in zbo-



Nevenka Cigler, dobitnica Ilesičevega priznanja za leto 2005.



Bogomira Verbič, dobitnica Ilesičevega priznanja za leto 2005.

rovanj slovenskih geografov, sodelovala je v šolski sekciji Geografskega društva Slovenije, več let je vodila geografski aktiv na šoli, aktiv geografov Občine Ljubljana Vič-Rudnik, bila je mentorica mladim geografom – pripravnikom na šoli in vodila je strokovne ekskurzije šolskega učiteljskega zbora.

V ospredju raziskovalnega dela dr. **Metke Špes** varstvo okolja. Poldrugo desetletje je kot predstavnica Jugoslavije sodelovala v Komisiji za varstvo okolja pri SEV (Zveza ekonomskega sodelovanja) in v mednarodni skupini za preučevanje prostorskih problemov degradacije okolja v Srednji in Vzhodni Evropi. Aktivno je sodelovala na številnih domačih in tujih strokovnih srečanjih, bila pa je dejavna tudi v mednarodnih uredništvih strokovnih revij in zbornikov. Petnajst let je urejala publikacijo *Geographica Slovenica*, vrsto let je delala v Gibanju znanost mladini, v okviru katerega je med drugim vodila devet mladinskih raziskovalnih taborov. Tudi v naši stanovski povezanosti je z zavzetostjo opravljala vrsto nalog, in sicer blagajničarke, tajnice, članice različnih odborov in komisij, med letoma 1996 in 1998 pa je bila tudi predsednica ZGDS.

Ilesičevo priznanje, to je najvišje priznanje ZGDS, se podeljuje za življenjsko delo na celostnem področju geografske vzgoje in izobraževanja. Prejeli sta ga Nevenka Cigler in Bogomira Verbič.

Profesorica **Nevenka Cigler** je bila vseskozi uspešno dejavna na različnih področjih. S spodbudami, usmeritvami in z razvejeno strokovno publicistiko je širila in utrjevala pomen, veljavo in ugled geografije kot temeljnega izobraževalnega predmeta ter njegovo širšo aplikativno veljavo na različnih področjih gospodarskega in družbenega življenja. Zgledno dejavna je v naši stanovski organizaciji ter v drugih sorodnih društvih. Od leta 1984 je tajnica Geografskega društva Gorenjske, članica Izvršnega odbora Društva učiteljev geografije Slovenije od njegove ustanovitve leta 2001, sodelovala je pri pripravi in izvedbi Ilesičevih dni (1993 in 1995) ter 19. zborovanja slovenskih geografov v Velenju (2004). Od leta 1997 je urednica revije *Geografija v šoli*. Poleg tega je dejavna članica izvršnega odbora Gorenjske turistične zveze in Društva slovensko-danskega prijateljstva. Leta 1982 je prejela Pohvalo Geografskega društva Slovenije, leta 1997 srebrno plaketo ZGDS, Priznanje Janeza Jesenka (DUGS 2001) in Gorenjske turistične zveze za delo pri vzgoji mladine za turizem (1987).

Z novimi strokovnimi izsledki na področju geografije in metodično-didaktičnimi spoznanji, ki so bila podprta z najrazličnejšimi nazornimi in tehničnimi pomagali, je profesorica **Mira Verbič** vnašala v pouk vsebinske novosti, svežino in prepricljivo nazornost. Sodelovala je pri pripravi učnih načrtov geografije za usmerjeno izobraževanje in prenavo osnovne šole. Na zavodu za šolstvo je vodila podkomisijo za šolsko kartografijo; v obdobju 1980–1996 je bila članica izpitne komisije za učitelje vzgojno-izobraževalnih predmetov v srednjih šolah. S svojimi strokovnimi prispevki, predvsem s področja geografije, je bogatila vsebine revij (Geografski obzornik, Vzgoja in izobraževanje, Šolski razgledi), v Prosvetnem delavcu pa je sproti objavljala novice in prispevke o geografskih novostih in dosežkih. Od leta 1968 je bila dejavna v Geografskem društvu Slovenije in vrsto let je bila zastopnica srednješolskih geografov v Izvršnem odboru ljubljanske podružnice Geografskega društva Slovenije in članica uredniškega odbora Geografskega obzornika (1981–1987). Njena zavzeta in predana dejavnost je bila opazna tudi v javnosti: leta 1973 je dobila Pohvalo Geografskega društva Slovenije, kasneje srebrno plaketo ZGDS (1997) in leta 1986 Priznanje Zavoda SRS za šolstvo za prepoznavno strokovno delo.

Vsem nagrajenkam in nagrajencem še enkrat čestitam, ostalim pa želim, da bi se čim prej vpisali med dobitnike stanovskih priznanj. Besede Adija Smolarja so nam pri tem lahko v pomoč: »... je treba delat' ...«.

Mimi Urbanc

Tiskovna konferenca ob izidu knjige Geografski terminološki slovar

Ljubljana, 27. 9. 2005

V dvorani Zemljepisnega muzeja Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU so izdajatelj Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU ter založnik Založba ZRC novinarjem in strokovni javnosti predstavili knjigo Geografski terminološki slovar, ki je izšla v zbirki Slovarji in je rezultat skoraj četrto stoletja dolgega prizadevanja številnih slovenskih geografov vseh generacij.



Slovar so predstavili (z leve): dr. Milan Orožen Adamič, Marjeta Humar, Borislava Košmrlj - Levačič in dr. Franc Lovrenčak.

Organizacijske in strokovne probleme pri nastajanju slovarja sta predstavila dr. Franc Lovrenčak, predsednik uredniškega odbora, in dr. Milan Orožen Adamič, leksikografske in jezikovne vidike pa sta razjasnili Marjeta Humar in Borislava Košmrlj - Levačič iz Sekcije za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Izdajo knjige so denarno podprli Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Republike Slovenije, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Drago Perko

Razstava in tiskovna konferenca ob izidu publikacije *Atlant*

Ljubljana, 28. 9. 2005

V dvorani Zemljepisnega muzeja Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU sta izdajatelj Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU in založnik Založba ZRC novinarjem in strokovni javnosti predstavila publikacijo *Atlant*, izdajo faksimila prvega svetovnega atlasa v slovenskem jeziku, in odprla razstavo, posvečeno atlasu in Mateju Cigaletu (1819–1889), ki je atlas pripravil za Slovensko matico.

Publikacija in razstava sta posvečeni šestdesetemu letu delovanja geografskega inštituta. Rojstni dan inštituta je 7. maj 1946, ko je tedanja Vlada Ljudske republike Slovenije z uredbo ustanovila najstarejšo inštitutsko enoto, Zemljepisni muzej. Istega leta je tudi Akademija znanosti in umetnosti namenila prva sredstva za delovanje inštituta, in sicer za merjenje Triglavskega ledenika, kar inštitut še zdaj opravlja vsako leto, tako da je raziskovanje ledenika verjetno sploh najstarejši stalni slovenski raziskovalni projekt. Leta 1947 je imel inštitut že svojo postavko v proračunu Ljudske republike Slovenije, leta 1948 pa je skupščina Slovenske akademije znanosti in umetnosti potrdila Statut Geografskega inštituta, ki ga je pripravil pobudnik ustanovitve inštituta akademik dr. Anton Melik, po katerem inštitut nosi ime od leta 1976.



MARKO ZAPLAVIČ

Atlant sta predstavila (z leve): dr. Milan Orožen Adamič in dr. Vojislav Likar, vodja Založbe ZRC.

Publikacija in razstava sta posvečeni tudi dolgoletnemu uspešnemu razvoju kartografije na inštitutu, saj je inštitut zibelka slovenske institucionalne kartografije. Že 7. februarja 1952 je namreč skupščina Slovenske akademije znanosti in umetnosti ustanovila Kartografski oddelek, ki zdaj nosi ime Oddelek za tematsko kartografijo Geografskega inštituta Antona Melika.

Ponovna izdaja Atlanta ni pomembna samo za geografski inštitut, ampak tudi za Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti kot celoto, saj Atlant v sebi skriva prav tisto, kar opredeljuje to ustanovo, sestavljeno iz 17 raziskovalnih inštitutov: povezovanje naravoslovnih, tehničnih, družboslovnih in humanističnih znanosti v novo kakovost, ohranjanje naše naravne in kulturne dediščine ter popularizacija znanosti. Ponovna izdaja prvega svetovnega atlasa v slovenskem jeziku je namreč pomemben prispevek k ohranjanju slovenske kulturne dediščine, spremna knjiga pa je rezultat in obogatitev znanja s področja kartografije, geografije, slovenistike in zgodovine. Pri nastajanju zemljevidov, ki so znanstvena, umetniška in tehnološka dela, so sodelovale na prvi pogled povsem različne stroke, a z enotnim ciljem. S ponovno izdajo Atlanta je uresničen tudi zahteven založniški projekt, saj so prav atlas v tehničnem, organizacijskem in finančnem smislu velik zalogaj vsake založbe, hkrati pa pomemben prispevek k popularizaciji znanja.

Razstavo o Atlantu in Mateju Cigaletu sta pripravila vodja Oddelka za tematsko kartografijo mag. Jerneja Fridl in vodja Zemljepisnega muzeja Primož Gašperič.

Publikacijo je denarno podprlo Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Republike Slovenije, razstavo pa Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

Drago Perko

Mednarodna delavnica »Vpliv podnebnih sprememb na občutljive jezerske ekosisteme« Ribčev Laz (Bohinj), 9.–12. 10. 2005



Jesenska podoba Bohinjskega jezera zagotovo sodi med najlepše slovenske panorame, vendar pa so vsestranski pritiski na vodno telo in okolico vse večji, zato se lahko vprašamo le, koliko časa bo še tako.

Nacionalni inštitut za biologijo in slovenska podružnica *British Councila* sta pripravila tridnevno mednarodno delavnico v okviru programa *International Networking for Young Scientists*, ki je potekala na bregu Bohinjskega jezera. Del vsebin je bil namreč povezan tudi s tem vodnim telesom in eno izmed najbolj privlačnih turističnih točk v Sloveniji in kjer že več let potekajo nekatere ekološke raziskave. Pisano družčino angleških in slovenskih raziskovalcev, med katerimi so prevladovali biologi, usmerjeni v preučevanje fito- in zooplanktona, so sestavljali še meteorologi, geografi in predstavniki občine Bohinj. Glavna tema delavnice so bile podnebne spremembe in njihov vpliv na občutljive jezerske ekosisteme, pri čemer je bilo še posebej izpostavljeno njihovo hidrografske zaledje.

V goratih območjih, kjer je večina občutljivih jezer in obsegajo okrog četrtno Zemljinega površja, domuje desetina svetovnega prebivalstva. Ob upoštevanju njihovih naravnih dobrin in danosti za turizem pa so pomembna skoraj za polovico človeštva. Uvodoma so se udeleženci seznanili z nekaterimi dejstvi podnebnih sprememb v povezavi s splošnim kroženjem ozračja, še posebej z izbranimi kazalci dviga povprečnih temperatur in njihovimi možnimi posledicami. V nadaljevanju so spoznali, kako sta se spreminjala obseg in podoba obeh slovenskih ledenikov (Triglavskega in ledenika pod Skuto) v drugi polovici 20. stoletja, odkar ju redno merimo, saj je velika verjetnost, da bosta v naslednjem desetletju izginila. Od ugotavljanja oziroma predvidevanja podnebnih sprememb so odvisni tudi različni scenariji razvoja posameznih pokrajin in dejavnosti ter s tem povezani ukrepi na različnih ravneh: od ustreznih mednarodnih ustanov, vlad posameznih držav, podjetij pa do vsakega posameznika kot njihovega sestavnega dela. Del tega je tudi kakovostna meteorološka služba z ustrežno razvejeno in dobro opremljeno mrežo opazovalnih postaj ter standardiziranimi meritvami.

Podnebne spremembe v marsičem vplivajo tudi na fizikalne značilnosti jezerskih ekosistemov, predvsem na segrevanje vode. Raziskovalci ugotavljajo, da so jezera zaradi različnih dejavnikov, med katerimi so najpomembnejše prav globalne podnebne spremembe, pa tudi spremenjena raba tal in intenzivnejši razvoj s turizmom povezanih dejavnosti, vedno bolj ranljiva. Prek analize jezerskih in rečnih usedlin je moč ugotoviti tudi spremembe ekoloških razmer v nekaterih vodnih telesih. Med posledicami je tudi spremenjena sestava fito- in zooplanktona ter drugih jezerskih organizmov, še posebej ribjega življa. vzdolž angleške obale in v nekaterih tamkajšnjih jezerih je ribolov še vedno zelo pomembna panoga manjših krajev, zato lahko vplivajo podnebne spremembe tudi na spremembo socialno-ekonomskih razmer domačinov. Pristop do te problematike mora biti prav zato interdisciplinaren, kar je tudi v skladu z novo vodno direktivo Evropske skupnosti. Ta namreč poudarja pomen vpliva zaledja na stanje vodnih telesih. Tovrstne vsebine naj bodo v prihodnje tudi izhodišče za razvoj trajnostno naravnane turizma na širšem območju posameznih preučevanih jezer, tudi Bohinjskega. Dolgoročne spremembe jezerskih ekosistemov so potrdile tudi večletne raziskave izbranih visokogorskih in dolinskih jezer ter nekaterih vodotokov v Sloveniji, ki jih opravljajo sodelavci Nacionalnega inštituta za biologijo. Medtem ko se ukvarjajo domači raziskovalci večinoma z ugotavljanjem sprememb in njihovih vzrokov, pa se njihovi angleški kolegi tudi s celovito sanacijo posameznih jezer z vidika trajnostnega razvoja. To je posledica dejstva, da so angleške kulturne pokrajine precej bolj spremenjene zaradi dolgotrajne in enostranske rabe tal. Vendar pa moramo pred sanacijo akutnih razmer poznati tudi fizikalne procese, ki potekajo v jezerih in njihov vpliv na ekološke razmere. Prav spremembe v pojavnosti in intenzivnosti teh procesov kažejo, da so lahko v določeni meri tudi posledica podnebnih sprememb, zato jih bo potrebno spremljati tudi v prihodnje

Miha Pavšek

Tatjana Šifrer v spomin

Hruševo, 20. 10. 2005

Kruta bolezen je v 75. letu starosti in naših vrst iztrgala spoštovano in drago Tatjano Šifrer, diplomirano geografsko in bibliotekarsko svetovalko v pokoju.

V Geografskem vestniku smo ob njeni šestdesetletnici in sedemdesetletnici predstavili njeno življenje geografke in bibliotekarke. Tatjana Šifrer je bila predana družini in knjižnici. V vsem njenem



petintridesetletnem vodenju geografske knjižnice na Filozofski fakulteti v Ljubljani je znala s svojo strokovnostjo in osebnim pristopom povezati geografijo s knjižnico. Njen pedagoški dar in prijazen odnos do obiskovalcev in sodelavcev je knjižnico naredil za središče geografskega oddelka na fakulteti. S strokovnimi nasveti in reševanjem zagat pri iskanju geografske literature je znala pomagati in ustreči profesorjem, študentom in tudi vsem drugim, ki jih je vedoželjnost pripeljala v geografsko knjižnico.

V času svojega dolgoletnega službovanja na Filozofski fakulteti je uredila in reorganizirala geografsko knjižnico, ki je prav po njeni zaslugi postala zares sodobna knjižnica. Dobri temelji pa omogočajo, da nadaljujemo po njeni poti in ob podpori sodobne tehnologije, novih vedenj iz geografije in bibliotekarstva ohranjamo in dograjujemo pomen geografske knjižnice na fakulteti in zunaj nje.

Tatjana Šifrer je vse do začetka sedemdesetih let sama skrbela za knjižnico. Večanje knjižnične zbirke, števila obiskovalcev, novi izzivi in pobude pri urejanju knjižnične zbirke in obdelavi knjižničnega gradiva so zahtevali kadrovske okrepitve in načrtovanje novih delovnih mest. Oddelek za geografijo je podpiral njena načrte. Ob upokojitvi leta 1989 so bile poleg Tatjane Šifrer v knjižnici in kartografski zbirki zaposlene še tri sodelavke. V času, ko se je večina knjižničnih opravil delala ročno ob pomoči pisalnega stroja in ročnega stroja za razmnoževanje gradiva, je bilo vse gradivo tekoče obdelano. Zamudno delo, katalogiziranje knjižnega gradiva in prispevkov iz domačih in tujih revij in zlaganje kataložnih listkov v več katalogov je bilo poplačano, ko so obiskovalci knjižnice hitro prišli do zelene literature in se zadovoljni pogosto vračali v knjižnico.

Tatjana Šifrer je posebno pozornost posvečala informacijski dejavnosti in s tem tudi popularizaciji geografije. Z izdajanjem Biltena novosti geografske knjižnice je širši krog geografov doma in v zamejstvu seznanjala z novostmi v knjižnici. Skrbno urejeni katalogi so obiskovalcem omogočali enostavno iskanje knjižnega gradiva in prispevkov iz domačih in tujih revij. Razvoju geografije so sledila nova izbrana gesla v sistematskem katalogu. Posebno skrb pa je namenila delu z uporabniki. Seznanjanje študentov prvega letnika geografije s knjižnico in njeno zbirko je bila njena ideja. Najširšemu krogu geografov je predstavljala bogastvo geografske knjižnice. V geografskih revijah je objavila več kot petin-

štirideset knjižnic ocen in predstavitev knjižnih novosti. Napisala je tri prispevke za radijsko šolo. Njena bibliografija obsega več kot štirideset strokovnih in poljudnih člankov z raznih področij geografije. Veliko prispevkov je namenila mladim bralcem in tako popularizirala geografijo med mladino. Posebej velja omeniti njeno bibliografsko delo. Sodelovala je pri nastajanju prvih dveh zvezkov Slovenske geografske bibliografije. Sad dolgoletnega zbiranja gradiva je več kot 300 strani s približno 2000 bibliografskimi enotami obsegajoča Bibliografija del o industrijski geografiji SFR Jugoslavije. Sodelovala je tudi pri visokošolskem učbeniku Uvod v geografijo, za katerega je pripravila obsežen pregled domače in tuje geografske literature.

Potrebno je poudariti tudi njeno desetletno delo v Knjižnični komisiji na Filozofski fakulteti, ki ji je predsedovala dve leti. Za svoje strokovno delo v knjižnici in društvih, publicistično in bibliografsko delo ter popularizacijo geografije je prejela več priznanj.

V slovenski geografiji bo ostal večer in spoštljiv spomin na našo Tatjano Šifrer. Njeni sodelavci se ji še zadnjič zahvaljujemo za vso pomoč, prijateljstvo in nalezljivi optimizem, s katerim nas je razveseljevala toliko let.

Janja Turk

